

Series I

Vol. V, No. 4

Dec. 1979

ՀԱՅ

ՊՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY

8511 BEVERLY PARK PL., PICO RIVERA, CALIF. 90660, USA

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Ser. I, Vol. V, No. 4

Dec. 1979

MEETING NOTICE

Date: Jan. 26, 1980, 8:00 P.M., Saturday Evening

Location: Home of Mr. & Mrs. Y. T. Nercessian

8511 Bevely Park Place

Pico Rivera, Ca. 90660

Subject: Coronation trams of King Levon I, 1198-1219, to be supplemented with color slides and explanation.

ANNOUNCEMENT

Բաժանորդագութիւնը կամ անդամակցութիւնը տարեկան \$6.00 է: Ատենադրապիրը շատ շնորհակալ ըլլայ պիտի եթէ բոլոր անդամները եւ բաժանորդները ուղարկեն իրենց վճարումները 1980 տարուան համար: Հայ Դրամագիտական Հանդէսը պիտի չուղարկուի այս անդամներուն եւ բաժանորդներուն որոնց անդամատուրքը կամ բաժանորդակցութիւնը չէ վճարուած: Անոնք որ հաշուցոյցի պէտք ունին թող բարի ըլլան եւ գրեն ատենադպիրին եւ ինդրեն:

Արտասահմանեան վճարումները պէտք է ըլլան կամ միջազգային մըսի օրդերով կամ ալ փոխազիրով գրուած ամերիկեան դրամատուներուն վրայ: Ուրիշ տեսակ փոխազիր մը աւրեցնելը աւելի սուղի պիտի արժէ մեզի համար քան թէ 2եր վճարումները:

Հնկերակցութիւնը պատասխանատութիւն պիտի չստանձնէ եթէ դրամ դրուի նամակով եւ անոնք կորսուին առարման ընթացքին:

The subscription or membership is now \$6.00 per year. The secretary would be grateful if all the members and subscribers would kindly send their payments for 1980. The Armenian Numismatic Journal will not be sent to the members and subscribers whose membership dues or subscriptions have not been paid. Those who need a statement please write to the secretary and request it.

Non-domestic payments must be either by international postal money order, or a check or draft drawn on U.S. banks. Other kind of check will cost us more money to redeem it than your payment.

If cash money is sent in U.S. Dollars, and if the money is lost in mail, the Society will not claim responsibility for it.

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, Calif. 90660, USA. Associate Editors, Ch. R. Nazarian, W. Gewenian. Corresponding Editors, H. V. Sarkissian (Yerevan), G. N. Shirinian (Toronto). Non-member subscription \$6.00 per year. Single copies \$2.00. Back issues available.

ՀԱՅ ՄՐՈՒԵՍԻ ՄԻՋԱՋԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՅԻՆ ՄԵԴԱԼԸ

1978 թ. սեպտեմբերի 12-ից մինչեւ 18-ը սրեւանում տեղի ունեցաւ Հայ արուեստի նուիրուած միջազգային երկրորդ գիտաժողովը (սիմպոզիումը), որին մասնակցում էին շուրջ երկու հարիւր մասնագէտներ, ինչպէս Սովետական Միութեան գիտական ու մշակութային կենտրոններից, այնպէս էլ արտասահմանեան քան երկրներից: Յայտնի է, որ Հայ արուեստի նուիրուած միջազգային առաջին գիտաժողովը տեղի ունեցաւ 1975 թ. հաւալիայի հերօամո քաղաքում: Սրբորդ գիտաժողովը կազմակերպուեց քննարկուող հարցերի աւելի լայն ընդգրկումով: Բաւական է յիշատակել, որ նրա հինգ մասնածիւղերում գիտնականները կարդացին աւելի քան 160 գեկուցումներ, նուիրուած հին հայկական մշակոյթին ու արուեստին, ծարտարապետութեանը, քանդակագործութեանը, կիրառական արուեստին, երաժշութեանը ու թատրոնի պատմութեանը եւ այլն:

Զեկուցումներից մէկը նուիրուած էր հայկական դրամագիտութեանը: Հելլենական դարաշրջանի հայկական թագաւորների դիմապատկերները՝ զեկուցումով հանդէս եկաւ պատմական գիտութիւնների դոկտոր Խաչիկ Մուշեղի այս թիւնական դարաշրջանի հայկական մասնաբանների մասնակները նուիրուած հանդէս եկաւ պատմամշակութային, գեղարուեստական, ոճային եւ այլ առանձնայատկութիւնները:

Հայոց թագաւորների դիմապատկերների նկարագրութիւնները տըւել են շատերը: Սակայն վերջերս լոյս տեսաւ պատմական գիտութիւնների թեկնածու Գէորգ Տիրացեանի շահնկան յօդուածը Հայաստանի ղիմանկարային արուեստը ըստ Տիգրան Բ-ի եւ Արտաւազդ Բ-ի դրամների: (1)

Հեղինակը առաջին անգամ տալիս է դրամների վրայ դրոշմուած դիքանդակների մանրակրկիտ վերլուծութիւնը, տալով նրանց համեմատական ուսումնասիրութիւնն ու համադրումը ժամանակի մշակութային հանրայայտ հոսանքների հետ: Միւս կողմից ներկայացնելով դրամը իբրեւ պատմական աղբիւր, հեղինակը արժէքաւորում է նրանց պատմամշակութային, գեղարուեստական, ոճային եւ այլ առանձնայատկութիւնները:

Երկու տարի անձ, 1976 թ. լոյս տեսաւ ակադեմիկոս Բ. Առաքելեանի Ակնարկներ հին Հայաստանի արուեստի պատմութեան (մ.թ.ա. Զ-մ.թ. Գ. Դ.): Մենագրութիւնը, որի մի գլուխը նուիրուած է հին Հայաստանի դրամների գեղարուեստական ծեւաւորմանը: (2)

Հեղինակը քննարկում է սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական ու մշակութային այն փոփոխութիւններն ու տեղաշարժերը, որոնք իրենց արտացոլումն են գտնել դրամների վրայ շուրջ երկու եւ կէս դար (սկսած ծոփքի թագաւորների դրամներից մինչեւ Արտաշէսեան վերջին թագաւորները):

1. Г.А.Тирацյան, Портретное искусство Армении по монетам Тиграна II и Артавазда II, "Պատմա-քանասիրական Հանդէս", 1973, №. 4, էջ 43-60
2. Б.Н.Аракелян, Очерки по истории искусства древней Армении / VI в. до н.э. - III в. н.э./, Երեւան, 1976, էջ 60-70

Այս էր հարցի քննարկման վիճակը: Զեկուցման մէջ ներկայացուած էին այն բոլոր հելենիստական դրամները, որոնց վրայ պատկերուած են հայոց միապետները: Այն ընդգրկում է մ.թ.ա. 4 դ. մինչեւ մ.թ. Ա դ. ընկած ժամանակահատուածը: Հեղինակը տալիս է դրամների ցուցակը, որոնց վրայ դրուագուած են հայ թագաւորների դիմապատկերները: Այսուամենայնիւ դեռ շատ հարցեր կարօտ են լուսաբանման: Անկասկած նրա աւելի մսայուն ուսումնասիրութիւնը պէտք է կատարեն պատմաբանապրուեստաբանները:

Հայ արուեստի պատմութեանը նըւիրուած երկրորդ գիտաժողովը, իրեւ երեւոյթ հայկական մշակութային կենսքում, սշանաւորուեց նաեւ յիշատակային մեղալի ու կրծքանշանի թողարկումով: Մեղալի առաջին երեսի վրայ պատկերուած է արծիւ, որի կրծքին ամրացուած է յաւերծութեան նշան: Վերեւում շրջագծով գրուած է ԵՐԵՎԱՆ՝, ներքեւում 1978՝: Զախից ու աջից եզրագծով ունի բուսական նախշեր: (նկ. 1)

Երկրորդ երեսի եզրագծով գրուած է՝ չաշ արվածի ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԻՄՊՈՆՈՒՄԻՒՄ՝: Մեղալի դաշտի կենտրոնական մասում նոյն գրութիւնը տրուած է ոուսերէն եւ անգլերէն լեզուներով: (նկ. 2)

Մեղալը բրոնզից է, տրամագիծը՝ 64 մմ, թողարկուել է Լենինգրադի դրամահատարանում: Հեղինակն է Խաչիկ Մուրադեանը: Կրծքանշանի վրայ դրուագուած է սիմպոզիումի խորհրդանշանը՝ արծիւ, յաւերծութեան նշանով կրծքին: Մերքեւում՝ 1978: Նուրջը գրուած է հայերէն, ոուսերէն եւ անգլերէն լեզուներով՝ չաշ արվածիւմ՝: (նկ. 3)

Կրծքանշանը սպիտակ մետաղից է, տրամագիծը 35 մմ: Հեղինակն է Խ. Մուրադեանը:

Ինչպէս յիշատակային մեղալը, այնպէս էլ կրծքանշանը ծեւաւորման տեսանկիւնից բարձր ճաշակով կատարուած ստեղծագործութիւններ են: Նրանք իբրեւ փոքրիկ յուշար-

ծաններ ընդմիշտ կը յիշեցնեն հայ արուեստի յիրաւի տօնական օրերի մասին:

Հայաստանում անցկացուող գիտաժողովները ընդհանրապէս սակաւ են նշանաւորուում յիշատակային մեղալներով, այս առուելով հայ արուեստի սիմպոզիումի մեղալը, այդ գեղեցիկ սովորութիւնը աւանդոյթ դարձնելու աղիթ կը հանդիսանայ:

Հայ արուեստի երկրորդ միջազգային գիտաժողովի առթիւ ՍՍՀՄ Կապի Մինիստրութիւնը՝ թողարկել է դրոշմանիշերի շար՝ ծարտարապետական արուեստը Հայաստանում՝ ընդհանուր անուանումով: Հինգ դրոշմների վըրայ պատկերուած են յուշարձաններ սկզ ած հնագոյն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը: Նրանց վրայ դրոշմըւած են էրեքունիի ամրոցից յայտնաբերուած բրոնզէ արծանիկը (մ.թ.ա. Ը դ.), Էջմիածնի Մայր տաճարի (Դ դ.), ծաղկածորի (Հայկական ՍՍՀ) Կեչառիսի վանքի խաչքարերի խումբը (Ժ դ.), Մեսրոպ Մաշտոցի անուան հին ծեռագրերի գիտահնետական ինստիտուտի Մատենադարանի՝ շէնքը, Երեւանի Լենինի հրապարակից մի հատուած Վ. Ի. Լենինի արծանը եւ կառավարական շէնքը:

Միմպոզիումի առթիւ թողարկուել է նաեւ գեղարուեստական ծրար, որի պատկերուած է գիտաժողովի խորհրդանշանը եւ էրեքունիի ամրոցից գտնուած բրոնզէ արծանիկը, որը գրեթէ կրկնում է նկարագրուած առաջին դրոշմանիշի ընդհանուր կոմպոզիցիան:

Այսպիսով, գիտաժողովը առիթ հանդիսացաւ մեղալային արուեստի յուշարձանի ստեղծմանը: Ինչպէս յուշամեղալը, այնպէս էլ կրծքանշանը սերունդներին կը տեղեկացնեն հայ մշակոյթի պատմութեան ուսումնասիրման գուցէ եւ մինչեւ օրս ամենամեծ հաւաքի մասին:

Երեւան

Հայաստան

26-Ժ-1978

Հենրի Սարգսեան

THE COMMEMORATIVE MEDAL OF
THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON ARMENIAN ART

The second international symposium on Armenian art took place in Yerevan Sept. 12 to 18, 1978. More than two hundred scholars from the Soviet Union and twenty other countries participated in this event. In its five branches, the scientists read more than 160 papers dedicated to ancient Armenian culture, art, architecture, sculpture, music, theatre, etc.

One of the papers dedicated to "The portraits of Armenian kings of the Hellenistic era" was delivered by Dr. Khatchik Mousheghian, based on their effigies appearing on ancient coins.

Many authors have given the description of the portraits of Armenian kings. Lately, the article of G. Tiratsian, on "The Armenian portrait art according to the coins of Tigranes II and Artavasdes II" was published. Two years later, the monograph of B. Arakelian, on the "Outline of the history of ancient Armenian art" dedicated a complete chapter on the coins minted by Armenian kings, where they are classed among the objects of ancient Armenian applied arts.

Mousheghian, in his paper, gives the chronology of Armenian monarchs of this period and presents all the coins of the Hellenistic era which display the portraits of Armenian monarchs.

To observe the second international symposium on Armenian art, a commemorative medal and a pin medal (lapel pin) were issued. The obverse of the medal displays an eagle and on his chest, the emblem of eternity. The legend reads "EREVAN" in

Armenian, underneath "1978", (Pl. III, fig. 1). The reverse legend around the edge reads, "THE SECOND INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON ARMENIAN ART", in Armenian. In the field of the medal the same is repeated in Russian and English, top and bottom respectively, (Pl. III, fig. 2). The medal is made of bronze, 64 mm diameter, and issued at the mint of Leningrad. On the pin medal the symbol of the symposium is engraved, the eagle with the emblem of eternity of his chest, below, "1978". Around the edge the legend reads "ARMENIAN ART", in Armenian, English and Russian, (Pl. III, fig. 3). It is made of pewter, 35 mm diameter. Both of the medals were designed by Khatchik Muradian.

On the occasion of this symposium, the U.S.S.R. ministry of relationship issued a set of five postage stamps titled "The architectural art in Armenia". The design on the stamps depict the bronze statue found in the fortress of Erebouni, the Cathedral of Holy Etchmiadzin, the Armenian Khatchkars, the building of Matenadaran, a part of downtown Yerevan known as Lenin Square.

Thus, the medallions will tell to all future generations about the symposium and the greatest scientific gathering to study Armenian art.

Henry Sarkissian

Yerevan
Armenia
Oct. 26
1978

2

3

ԱՆՏԻԿ ԱՇԽԱՄՀՅԻ ԳԼԽԱՀՈՐ ԽՐԱՄԱԿԱՆ
ՍԻՍՏԵՄՆԵՐԸ*

Ապրանքային փոխանակութեան համար հին մետաղէ դրամները թողարկուել են տարբեր կշռային չափերով, որոնք առաջացնել են տնտեսական կեանքի եւ միջազգային առեւորի զարգացման տարբեր շրջաններում:

Բազմաթիւ դրամակշռային սիստեմներ են եղել հին աշխարհում: Իւրաքանչիւր սիստեմի հիմքում ընկած է եղել հիմնական միաւորի կշռային չափը: Մտորել ներկայացնում ենք ըստ օգտագործուած մետաղների անտիկ աշխարհում առաւելյայտնի դրամական սիստեմները, նրանց անուանումները, ծագման ժամանակի եւ հիմնական միաւորների կշռային չափերի տուեալներով.

Էլեկտր

Միլետեան, մ.թ.ա. է դար, ստատեր, 14 գրամ
Փոկէեան, մ.թ.ա. է դար, ստատեր, 16 գրամ

Արծաթ

Էգինեան, մ.թ.ա. է դար, ստատեր, 12.40 գրամ
Կորնթական, մ.թ.ա. է դար, դրախմա, 2.91 գրամ
Ատուիեան, մ.թ.ա. Զ դար, դրախմա, 4.36 գրամ
Աբդէրեան, մ.թ.ա. Զ դար, դրախմա, 3.65 գրամ
Հոռողոսեան, մ.թ.ա. Զ դար, դրախմա, 3.90 գրամ
Աքեմենեան, մ.թ.ա. Զ դար, սիրլ, 5.60 գրամ
Փիւնիկեան, մ.թ.ա. Ե դար, դրախմա, 3.20-3.40 գրամ

THE MAJOR MONETARY SYSTEMS OF
THE ANCIENT WORLD*

Ancient metal coins are issued with different weight-standards for the purpose of trading goods during the development of different periods of economic life and international commerce.

Numerous systems of monetary weight-standards existed in the ancient world. The basic denomination of weight-standard was at the foundation of each unit. We are presenting below the names, the period of origin and the weight of the basic monetary denomination according to metals used in prominent monetary systems of the ancient world.

Electrum

Milesian, B.C. VII Century,
stater, 14 gm
Phocaic, B.C. VII Century,
stater, 16 gm

Silver

Aeginetic, B.C. VII Century,
stater, 12.40 gm
Corinthian, B.C. VII Century,
drachm, 2.91 gm
Attic, B.C. VI Century, drachm,
4.36 gm
Abderian, B.C. VI Century,
drachm, 3.65 gm
Rhodian, B.C. VI Century,
drachm, 3.90 gm
Achaemenid, B.C. VI Century,
siglos, 5.60 gm
Phoenician, B.C. V Century,
drachm, 3.20-3.40 gm

* Այս յօդուածաշարը պատրաստուած է Հայ դրամագիտական Հանդէսին հայր: Կը պարունակէ բացատրութիւններ տարբեր ծագում ունեցող դրամներու պատկերագրութեան եւ չափագիտութեան վերաբերեալ որոնք տարածուած են հին ու միջնադարեան հայկական քաղաքներուն մէջ:

*This series of articles is prepared for the Armenian Numismatic Journal. It includes explanations on the iconography and metrology of coins which have different origin and are spread in ancient and medieval Armenian cities.

Ասկի

Աքեմենսան, մ.թ.ա. Զ դար, դահնեկան, 3.40 գրամ

Հիմնական միաւորներից բացի, ներքին ու արտաքին առեւտրի համար, թողարկուել են նաև փոքր ու մեծ կշռային չափեր ունեցող դրամական միաւորներ, ըստ որում միշտ ելնելով հիմնական միաւորների օրինական բաշից:

Յիշեալ սիստեմներից բացի եղել են նաև այլ սիստեմներ, բայց դըրանք բոլորն էլ արդէն հելլենիստական դարաշրջանում յնահն պլան են մղուել, զիջելով իրենց տնը միշտազային շուկայում լայն ճանաչում գտած առտիկեան դրամակշռային սիստեմին:

Վերջինիս սկզբունքով թողարկը ւում էին առաւելապէս արծաթէ դըրամներ մէկ եւ քառապատիկ չափերով, այսինքն դրամամաներ եւ տեսրադրամամաներ: Խոշոր կշռային չափի դրամական միաւորները հազուադէպ էին: Առտիկեան կշռային սիստեմի սկզբունքներ հետեւեալներն են.

1 Տաղանտը = 60 մնասի = 26.196 կիլօգրամի

1 Մնասը = 100 դրամմայի = 436.60 գրամի

1 Դրամման = 6 օբողոսի = 4.36 գրամի

1 Օբողոսը = 0.728 գրամի

1 Քաղկոսը = 0.091 գրամի

Gold

Achaemenid, B.C. VI Century, daric, 3.40 gm

Beside basic denomination, the coins are also issued with smaller and bigger monetary weight-standards for internal and external trade which always deviated from the rules of legal weight of basic standard.

Others also existed beside the above mentioned systems which were pushed back during the Hellenistic era, yielding their place in the international market to the widely accepted Attic monetary weight-standard system.

The silver coins were issued according to the principle of Attic standard in the units of one and its multiple of four, i. e. drachm and tetradrachm.

The units of bigger weight-standards were unusual. The following are the principles of Attic weight-standard system:

1 talent = 60 minas = 26,196 kgm

1 mina = 100 = drachms = 436.60 gm

1 drachm = 6 obols = 4.36 gm

1 obol = 0.728 gm

1 chalcus = 0.091 gm

Աքեմենսան ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հին իրանական ցեղերին ու ժողովուրդներին միաւորող վաղազոյն պետութիւնը եղել է Աքեմենսանների պետութիւնը: Այն ծագել է մ.թ.ա. Զ դարի կէսին եւ կործանուել է մ.թ.ա. Դ դարի վերջին (330 թ.): Նախապէս լինելով իրանի հարաւարեւմտեան մասում, Աքեմենսանները զլխաւորել են ժողովուրդների պայքարը Մարաց ինքնակալութեան դէմ եւ ի վերջոյ նուածել փոքր ու միջին Ասխանների երկրները, Բարելոնը, Միջազգաքրը, Ասորիքը, Փիւնիկիան, Հրէաստանը եւ Նզիպտոսը: Տնտեսական զարգացման տարբեր մակարդակի վրայ գտնուող

ON THE ACHAEMENID GOVERNMENT

The earliest government uniting the Iranian races and people into one was the Achaemenid government. It rose into power in the VI century B.C. and was destroyed in the IV century B.C. (330 B.C.). Originally its peoples were located in South West Iran, from there they spearheaded the battle against the monarchy of Medes and eventually they occupied Asia Minor, Middle Asian countries, Babylon, Mesopotamia, Assyria, Phoenicia, Judea, and Egypt. The Achaemenid rule was subjugative and created by uniting

Ժողովուրդների բոնի միաւորմամբ ստեղծուած ստրկատիրական պետութիւն է եղել Աքեմենեանների պետութիւնը: Գերազոյն իշխանութիւնը պատկանել է թագաւորին, որը համարուել է աստուածային ծագումունեցող մարդ եւ վերադասուած լինելով իրեն հպատակ բոլոր թագաւորներից ծանաչուել է որպէս ``արքայից արքայ'':

Աքեմենեան աշխարհակալութիւնը բաժանուած է եղել տարբեր ստրավութիւնների նահանգների, որոնցից իւրաքանչիւրը ունեցել է իր կառավարիչը սատրապ: Սատրապութիւնները տնտեսապէս եւ զօրքով ծառայել են կենտրոնական իշխանութեանը: Սատրապները նշանակուած լինելով իրանի Արքայից արքայի կողմից, իրենց երկրում հանդիսացել են միապետներ կեանքի բոլոր գործերում:

Համապետական զրագորութիւնները վարվել են արամերէնով թէեւ արամերէնին զուզահնոր զործածուել են նաեւ տեղական լեզուները, մասնաւորապէս հին պարսկերէնը, եւ ամերէնը, արքադերէնը:

Դարեհ Ա-ի եւ նրա մերձաւոր լածորդների օրօք ծաւալուել էր պատաների եւ իջեւանաների կառուցման զործը, կարգաւորուել էին տեղական ծանապարհները, ստեղծւել էր կապի լատուկ ծառայութիւն, ամրացուել էր բանակի հզօրութիւնը: Աքեմենեանների փոքրասիական շուկաներում ապրանքների փոխանակութեան համար հին պարսկական կշռային չափերի սկզբունքով թողարկուել են ոսկէ եւ արծաթէ դրամներ: Այդ դրամների վրայ պատկերուել է արեմենեան արքան իր ողջ մեսրով, զլիին ծառաքայթածեւթագով, ձեշքին զայխոն կամ նետու աղեղ բռնած: Աքեմենեան ոսկէ դրամը դայերի մօտ կոչուել է դահինեկան, սերուած Դարեհ թագաւորի անունից եւ թողարկուել է 8.42 գրամ քաշով մաքուր ոսկուց: Թողարկուել են նաեւ արծաթի դրամներ, ըստ որում արծաթի զծով հիմնական միաւորը կոչուել է սիրլ (5.62 գրամ): Աքեմենեան դրամների վրայ յաճախ պատկերուել է պետութիւնը հովանաւորող գերազոյն աստուած Ահուրամազդան, որի պաշտամունքը լայնօրէն տարածուած

the peoples of different levels of economic and cultural development. The supreme authority belonged to the king, who was considered a man with divine origin, classified above all of his subject kings and called "king of kings".

The Achaemenid conquest was divided into different satrapies (states), where each had its own satrap (governor). The satraps served the central power economically and with fighting men. The satraps being assigned by the "king of kings" became monarchs in their respective countries through all phases of life.

The universal inscription was conducted in Aramaic although parallel to it the local languages also were used, especially the old Persian, Accadian and the language of Elymais.

During the days of Darius I and his immediate successors, the construction of inns and hotels spread, the trade routes were fixed, the special connection service was established, and the grip of the army was tightened. The Achaemenids issued gold and silver coins according to the principles of old Persian weight-measures for the purpose of trading goods in the markets of Asia Minor. The complete figure of Achaemenid king is portrayed on these coins, a tiara with rays on his head, in his hand a royal staff or bow and arrow. The Achaemenid gold coin was called "dahekan" (daric) near the Armenians, derived its name after King Darius and was issued in 8.42 gm pure gold. Silver coins were also issued, the basic monetary denomination was called "sikgh" (siglos) in 5.62 gm. The figure of Ahuramazda, the protector of the state, is displayed frequently on the coins of Achaemenids who was worshipped widely in Iran and neighboring countries. Beside Ahuramazda the goddess of

Եր հրանում եւ հարեւան երկրներում: Անուրամզդայից քացի պաշտւել են նաեւ կենաց մայր Անսահիտը եւ Արեւի աստուած Միթրան Միհր: Ճարտարապետական յուշարձանների ու այդ ժամանակներում թողարկուած դրամների վրայ պահպանուել են լիշեալ պաշտամունքային պատկերները: Հայաստանի տարեկան 10 տոննա արծաթ է գանձուել եւ մուծուել Աքեմենեանների արքունիք: Հայերը յանախ համառ կորիւներ են մղել Աքեմենեանների դէմ իրենց անկախութեան համար:

Աքեմենեանների արքայացանկը

Կիւրոս Մեծ, 550-530
Կամբիւսէս, 530-522
Դարեհ Ա, 522-486
Քսենքսէս Ա, 486-465
Արտաքսերքսէս Ա, 465-424
Քսենքսէս Բ, 424
Սոգդիանոս, 424-423
Դարեհ Բ, 423-404
Արտաքսերքսէս Բ, 404-358
Արտաքսերքսէս Գ, 358-338
Արտաշէս Ա, 338-336
Դարեհ Գ Կոդոմանոս, 336-330

Երեւան Խ. Ա. Մուսեղեան,
(Շար. 1) Ph. D.

fertility, Anahit, and the sun of god, Mitra (Mihr) were also worshipped.

The above mentioned figures of worship are preserved on the architectural monuments and coins issued around that period. Ten tons of silver was levied annually from Armenia and entered into Achaemenid palace. The Armenians frequently fought stubborn battles against the Achaemenids for their independence.

The chronology of Achaemenid kings

Cyrus the Great, 550-530 B.C.
Cambyses, 530-522
Darius I, 522-486
Xerxes I, 486-465
Artaxerxes I, 465-424
Xerxes II, 424
Sogdianus, 424-423
Darius II, 423-404
Artaxerxes II, 404-358
Artaxerxes III, 358-338
Artaxias, 338-336
Darius III Codomanus, 336-330
Yerevan Kh. A. Mousheghian, Ph. D. (To be cont. 1)

ARMENIAN NUMISMATIC BIBLIOGRAPHY AND LITERATURE

MOUSHEGHIAN, Kh. A. Hayastani kapere VIII-X darerum (Վրամագիտական վկայութեանը) /The international relations of Armenia in VIII-X centuries (Numismatic evidences)/ - Հայաստանի կապերը VIII-X դարերում (Դրամագիտական վկայութեաններ), գրեց Խ. Ա. Մուսեղեան. "Handes Amsorya", Vol. XCI, Nos. 1-12 (Jan.-Dec. 1977), pp. 1490 204. In Armenian.

The numismatic evidence of coin hoards of the Arminiyah state of Caliphate indicates that Armenia has been linked to the markets of Mesopotamia, Iraq, Mediterranean Africa; and also to the commercial center of the states of Iran. The international trade of Armenia with Eastern countries has been observed within the sphere of Abbasid monetary circulation. The coins issued by the new and strong dynasties from IX-X centuries did not change the monetary characteristic of Armenia. The Arabicized silver coins issued in Armenia have been discovered in numerous European coin hoards. They have been unearthed not only in central Russia but also in Baltic countries like Finland, Sweden, Poland, Gotland Island, Denmark, Germany, etc. The examinations have revealed that the coins have names of Armenia's mints inscribed with Arabic letters: Arminiyah, Arran, Berdat, occasionally Maden Bajunaiys, Harunia, Harunabad, al-Bab, Dabil, Tiflis, Ganja, Bitlis, Nisibin, etc. ՏՏՆ

SARKISSIAN, G. Rasskazyvaiut Pamiatnye Medali - Рассказывают памятные медали /The commemorative medals speak/, "Komsolets", July 1, 1978, No. 77 (5116). In Russian.

Five medallions were issued by the Armenian S.S. Republic to commemorate the Armenian exhibition held in Los Angeles in 1977. They were designed to represent ancient and modern Armenian monuments: the temple of Garni, the cathedral of Holy Etchmiadzin, the church of Zvartnots, the government building of Yerevan, and the 1915 Armenian memorial monument. Edward Surenovitch Arevshadian was the artist who engraved the commemorative medals. In addition to the above, another medal observing the 30th anniversary of the Mechanical Engineering Institute, was issued, displaying the statue of David of Sassoun and the building of the Mechanical Engineering Institute. YTN

SARKISSIAN, Henry. V. I. Lenini Kerpare^h Medalneri Vra - Վ. Ի. Լենինի կերպարը մեղալների վրա /The effigy of V. I. Lenin on medals/, "Banber Hayastani Arkhivneri", 1977, No. 2 (48), pp. 87-99, illus. In Armenian with Russian summary.

The medals issued within the Soviet Union, with the effigy of Lenin, are discussed. The medals, immortalizing the memory of the founder of the Soviet Union, are classified into four groups as follows: memorial, individual, monuments of Lenin on medals, and effigies of Lenin on flags. The author has chosen the main types of medals and has endeavored to present the brief outline of their origin and development. It is noteworthy that until 1957 the medals commemorating the memory of Lenin were relatively scarce. However, beginning with 1958, the medals issued with the effigy of Lenin are numerous. In Armenia also, some medals are issued to observe the memory of Lenin. YTN

SARKISSIAN, Henry. XVII Dari Haykakan Medalner - XVII դարի հայկական մեղալներ /Armenian medals of XVII century/, "Lraber Hasarakakan Gitutiunneri", 1978, No. 1, pp. 77-81, illus. In Armenian with Russian summary.

Two Armenian medallions prepared in the XVII century are discussed. One of them, 70 mm in diameter, portrays the effigy of Grigor K'erak. The reverse bears "Agnus Dei", lion, sun and beehive. The Other medallion, 50.5 mm in diameter, displays the complete figure of Grigor K'erak. The reverse is the repetition of the first. The complete legends of both sides of the medallions are published for the first time. YTN

SEVEROVA, M. Klad Mednyx Gorodskix Monet Erevana Pervogo Chetverti XVIII Veka - Клад медных городских монет Еревана первого четверти XVIII века /A hoard of copper coins of Yerevan city from first quarter of XVIII century/, "Soobshcheniia Gosudarstvennogo Ermitazha", Vol. XLIII (1978), pp. 57-59, illus. In Russian with English summary.

A copper coin hoard belonging to the first quarter of the XVIII century, forming part of the numismatic collection once owned by the Archeological Society, was transferred to Hermitage between

1923-1925. Two coins of the hoard were struck in Gandzha and Tbilisi. The rest of the hoard, numbering 667 pieces, came from Yerevan. During this period the three cities were incorporated into Iranian state and their copper coins were patterned after the Iranian city coinage. The earliest specimen of this hoard was struck in 1116 H. (1704-5 A.D.) and the latest in 1136 H. (1723-24 A.D.). Information on the provenance of coin hoard does not exist. We can confidently assume that it was issued and was valid only for local circulation. Considering the chronology of the coins and the political atmosphere when the coins were minted it may be argued that a rare copper coin hoard of this magnitude was buried in soil in c. 1730.

Henry Sarkissian

TOYNBEE, J. M. C. Roman Historical Portraits, Cornell University Press, Ithaca, N. Y., 1978, pp. 131-133, illus.

The relevant history of Armenian Artaxiads is reviewed and the main types of coins of the following rulers are described to depict their portraits and place in Roman history: Tigranes I /II/, 95-56 B.C.; Artavasdes I /II/, 56-30 B.C.; Tigranes II /III/, 20-6 B.C.; Tigranes III /IV/ and his sister Erato, c.6-c.2 B.C.; and Artavasdes II /III/, c.6-2 B.C. YTN

KHATCHATRIAN, Jaurès. Les objets d'art en argent d'Arménie à l'époque hellénistique, Academy of Sciences of Armenian S.S.R., Institute of Arts, II International Symposium on Armenian Art, Yerevan, Armenia, U.S.S.R., 1978, 13 pp. In French.

The author has delivered a paper concerning the silver objects of art in Armenia during the Hellenistic era. The subjects discussed include silver and gold plated silver medallions found in the baronial tombs of Sissian and Kertch; silver vases and cups discovered in Sissian and Nikhavand; silver sculpture discovered in Artashat; silverware, bracelets, etc. found in the tomb of Sissian. YTN

BEDOUKIAN, Paul Z. Coinage of the Artaxiads of Armenia, Royal Numismatic Society, Special Publication No. 10, London, 1978, 81 pp, 1 map. 8 pl.

The present volume is written to fill a vacuum so that the Artaxiad coinage can be available as primary historical source material. The author reviews the relevant history of this period, examines all the numismatic literature related to ancient Armenia and devotes an extensive discussion to the coinage of each ruler according to the mint, type, metrology, etc. In the catalogue he describes 171 types of coins where the Greek legend, monograms, metrology, and location of coin are published. The material presented is attributed to the following rulers: Zariadres, 189 B.C., 1 copper; Artaxias I, 189-163 B.C., 1 copper; Tigranes I, 123-96 B.C., 4 coppers; Tigranes II, 95-56 B.C., 44 silver and fourrée tetradrachms, 43 drachms, 38 coppers; Artavasdes II, 56-34 B.C., 1 tetradrachm, 2 drachms, 4 coppers; Artaxias II, 30-20 B.C., 1 copper; Tigranes III, 20-8 B.C., 1 drachm, 10 coppers; Tigranes IV, 8-5 B.C., 12 coppers; Artavasdes III, 5-2 B.C., 1 copper; Tigranes IV and Erato, 2 B.C.-1 A.D., 2 coppers; Artavasdes IV and Augustus, A.D. 4-6, 1 silver and 1 bronze; Tigranes V, Ca. A.D. 6, 3 coppers; Artaxias, Ca. 18-34, 1 silver. Bedoukian

believes that in the not too distant future archeological research in historical Armenia will clarify many of the cloudy issues and complete the missing links of the series of coinage. YTN

BEDOUKIAN, Paul Z. Holanta Kokhuats 18-nd Daru Hay Metalnere - Հոլանտա կոկհուած 18րդ դարու հայ մնալները /Eighteenth century Armenian medals struck in Holland/, "Bazmavep", Vol. CXXXV (1977), No. 3-4, pp. 728-751, 5 pls. In Armenian with English summary.

The published and unedited literature relating to Armenian medals of Holland is reviewed where we see recorded twenty-three medals. Four of these remain unknown. One of the rest shows only the obverse of a die; ten are gold medals, seven silver, and two copper. The author has discussed these ten type wedding medals in complete detail, published their legends and metrological data. Some are signed by famous dutch medalists Martinus Holtzhey, 1697-1764, and his son J. G. Holtzhey, 1729-1807. The inscriptions on wedding medals reflect Armenian marriage orders. The legends present: Holy Matrimony, Divine providence in the marriage of a young couple, moral and religious dogmas, etc. Because of the oppressive Mohammedan rule, it was not possible for Armenians to strike medals or engage in other cultural activities in their homeland. For this reason it was in European countries and in the relatively freer atmosphere of Holland that these activities flourished. YTN

SARKISSIAN, H. V. Arevelian Hayastane Rusakan Medalayin Arvesti Հարսածանութեան կայսարական մեդալային արվեստի հուշարձաններում "Patmut'ian Harts'er", Ministry of Higher and secondary specialized education, University of Yerevan Publishers, Yerevan, Armenia, USSR, 1978, pp. 235-243, illus. In Armenian.

The following Russian medals are discussed which were struck while Eastern Armenia was a part of the Russian Empire: A series of medals dedicated to Russo-Persian (1826-1828) and Russo-Turkish (1828-1829) wars, four of which are related to Armenia, the occupation of Yerevan, the defeat of the Turkish army, the occupation of Kars, the occupation of Erzurum; the medals of Lazarian institute (1854); the medals of Armenian descent marine painter Ivan Aivazovsky (1887 and 1890); the medal of Petrograd city dedicated to the 1915 genice of Armenians. In addition to the medals, also, the following orders of the Russian Empire are discussed which are the numismatic testimony of the Russian Imperial civil and military system: The coat of arms of Yerevan district (1878), which has also a variant known as "Assistant to village elder", Russian regimental order, the first belongs to the regiment of King Mikhail Feodorovitch, established in 1909; the second belongs to the 188th infantry regiment, established in 1912; the third belongs to the 204th infantry regiment of Mikhail of Ardahan, established in 1911. YTN

BOASE, T. S. R. The Cilician Kingdom of Armenia. St. Martin's Press, New York, 1978, 206 pp., 48 pls.

A history book where a serious attempt is made to explore the medieval Cilician Armenian history in depth. It is noted that Levon celebrated his coronation by issuing golden coinage, but the bulk of Armenian money was silver or copper. YTN

ARMENIAN CALENDAR

By BENIK TUMANIAN

In the Armenian State History Museum there is a bronze belt which was discovered during excavations near the village of Sanahin. Investigations revealed that it belonged to inhabitants of the Armenian highlands at the end of the second millennium and the beginning of the first millennium B.C. There are figures of the sun, the moon, horses, birds as well as various geometrical designs on it. A quantitative study has shown that the belt served also as a calendar.

The study of the Bronze Age calendar-belt and of ancient Armenian manuscripts leads to the conclusion that lunar-solar calendars were used in ancient Armenia.

The year consisted of 12 lunar months. From time to time an additional 13th month was inserted. The year was divided into three seasons of four months each. The beginning of the year coincided with the spring equinox (literally — the vernal equinoctial day). Mention is made in certain manuscripts that in deep antiquity the Armenians used also lunar calendars where the new year began in spring.

According to the ancient Armenian calendar the year contained 12 months of 30 days each with five additional days. The error added up to one day every four years and gradually accumulated: it amounted to one full year in 1460. That year was called "leap of leap-years" and was not taken into account. (The year 1461 is known in history as "the Armenian period") The names of the months were Navasard, Hori, Sahmi, Treh, Kaghots, Arats, Mehekan, Areg, Ahekan, Mareri, Margats, Hrotits and Avelyats. "Navasard" means new year, the 13th month was called Avelyats (additional) since it contained the days left over after the complete 12 months. The names of the other months were mainly connected with seasons, agricultural occupations or the names of Armenian pagan deities.

The seven-day week was used by the Armenians comparatively late. The name of the day indicated its place in the week. Shabat meant rest, then came Mishabti, Yerkushabti, Yerekshabti, Chorekshabti, Hingshabti and Vetshabti; i.e., after the day of rest came the first, second, third, fourth, fifth and sixth days. Vetshabti was later replaced by "Oorbat" which meant "to get ready" (for the day of rest) while Mishabti was renamed "Kiraki" for the resurrection of Christ; i.e., "the Lord's day" and it became the day of rest.

After the acceptance of Christianity (301) in Armenia, a 19-year and 95-year period were used to determine church holidays. Beginning from the year 353, tables compiled by Andrias Byuzandatsi for 200 years were used. At the expiration of those tables, from the 11th of July 552, tables of 532 years were compiled and that day was considered the beginning of the Armenian calendar, known as the Great Armenian Date. The calendar, however, remained "mobile," i.e., while the year contained 365 days, the new year was shifted one day once every four years. It even so happened that two Armenian new years coincided with the same Roman date. The concurrence of the Armenian and Roman calendars became rather complicated as did agricultural labor and the agreement of calendar months.

In 1084 Hovhannes Imastaser (sarkavag), when compiling the second 532-year calendar, adopted an "immobile" calendar. The Avelyats months used to have five days, three years successively, while the fourth year, the leap year, had six days. The 11th of August 1084 was considered the beginning of the new period — the Armenian small date.

After the expiration of the second 532-year period, a number of compilers suggested a new calculation starting from the year 1616. Among them was the calendar of Nor Jugha, proposed by

Azaria Jughayetsi, which counted the 12th month of leap years to have 31 days instead of 30 and to set the new year on the vernal equinoctial day (which according to the Roman calendar fell on March 21st). The names of the months in that calendar were chiefly Arabic. The most suitable calendar proposed at that time was that of Vardan Karbetsi; it was "immobile", the new year fell on the vernal equinoctial day and the names were the old Armenian calendar months.

The 44th church conference of Adan in 1317 decided to give up the Armenian Great Date and adopt the Roman calendar. That decision, however, remained on paper. In 1584, the Roman pope arranged for the translation into Armenian and publication of a book containing the regulations of the new (Gregorian) calendar. That also did not help much. Two things interfered with the adoption of the new calendar: on the one hand the obvious advantages of the Armenian calendar compared with the Roman, and on the other, the dispersion of the Armenians all over the world.

In manuscripts of comparatively later date both the Armenian Great Date and the Roman calendar were used. There are numerous instances where the year is given according to the Armenian calendar while the day and month are according to the Roman.

The Armenian SSR adopted the new Roman (Gregorian) calendar in 1920, when Soviet power was established. Later the decree of the Armenian Catholicos was also published to the effect that the Armenian Church adopted the new Roman calendar beginning with 1924 while certain church calendars would give the Armenian date together with the Roman.